

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Škola:	Střední škola obchodní, České Budějovice, Husova 9
Projekt MŠMT ČR:	EU PENÍZE ŠKOLÁM
Číslo projektu:	CZ.1.07/1.5.00/34.0536
Název projektu školy:	Výuka s ICT na SŠ obchodní České Budějovice
Šablona III/2:	Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo šablony:	VY_32_INOVACE_ZSV_016
Předmět:	Základy společenských věd
Tematický okruh:	Člověk v dějinách
Autor, spoluautor:	Mgr. Eva Šimková
Název DUMu:	Vznik dělnického hnutí
Pořadové číslo DUMu:	16
Stručná anotace:	
Tento pracovní list může být použit jako dějepisný materiál k danému tématu. Je možné jej použít pro záznam stručných poznámek k problematice vzniku dělnického hnutí. Může tvořit i součást opakování.	
Ročník:	1.
Obor vzdělání:	65-42-M/02 Cestovní ruch
Metodický pokyn:	Žáci použijí pracovní list jako studijní materiál
Výsledky vzdělávání:	Žák charakterizuje proces modernizace společnosti
Vytvořeno dne:	11. 3. 2013
Pokud není uvedeno jinak, uvedený materiál je z vlastních zdrojů autora.	

Vznik dělnického hnutí

Na přelomu 19. a 20. století roste hospodářství Evropy formou volného trhu, to znamená vzájemným působením nabídky a poptávky. Aby tento systém fungoval, musely být zavedeny jednotné právní normy, občanům byla dána osobní a hospodářská svoboda. Šlechta přišla o svá privilegia.

Vytvořila se nová struktura společnosti:

- buržoazie
- střední vrstva (úředníci, obchodníci, drobní podnikatelé)
- dělnictvo

Pracovní podmínky byly velmi těžké, probíhaly časté dělnické bouře a stávky.

Pracovní podmínky: dvanáctihodinová pracovní doba (mnohdy i delší), práce žen za menší plat, zneužívání dětské práce, práce bez ochranných pomůcek, bez zabezpečení proti úrazu, nevyhovující pracovní podmínky

Záhy se objevují myšlenky o společnosti bez vykořisťování, jako první je to utopický socialismus (utopický=neuskutečnitelný)

Utopický socialismus

- představitelé: Henry de Saint-Simon
Charles Fourier
Robert Owen
- jejich vize: Každý bude pracovat podle svých schopností, odměnu získá podle svých potřeb a zásluh

Tuto zásadu se pokusil uskutečnit R. Owen (anglický průmyslník) ve své prádelně, byl však konkurencí zničen.

Někteří myslitelé viděli jedinou cestu pro uskutečnění změn – **sociální revoluci**. Největší vliv na tyto myšlenky o sociální revoluci měli Karel Marx a Fridrich (Bedřich) Engels. V roce 1848 byl vydán Komunistický manifest, kde zveřejnili své myšlenky

- stálý boj vykořisťovatelů a vykořisťovaných
- tento boj nakonec končí převzetím moci dělníky nad celou společností
- v jejich myšlenkách se odráží osvícenství (víra v pokrok) a romantismus (víra v revoluci)

V roce 1864 došlo ke sjednocení programů dělnických stran do I. internacionály. Její program byl zaměřen na

- zlepšení pracovních podmínek
- osmihodinová pracovní doba
- omezení práce žen a dětí

Krajní pravici představovali anarchisté – odpůrci státu jako takového. Atentáty na politiky a podnikatele měly uspíšit revoluci.

První pokus o uskutečnění socialistické myšlenky byl v roce 1871 v Paříži. Dělníci ustavili revoluční výbor – **Komunu**

- moc mají zvolení zástupci občanů
- továrny a dílny řídili dělníci
- místo policie fungovala národní garda
- byl zestátněn církevní majetek

Po dvou měsících byla Komuna vojensky potlačena.

Dělnické hnutí sílí až do 1. světové války. Vznikají dělnické strany

- 1874 sociálně demokratická strana Rakouska
- 1878 Československá strana sociálně demokratická dělnická

Roste i odborové hnutí, hlavně ve vyspělých zemích. Nejsilnější postavení měly odbory ve Velké Británii.

Cvičení

Vyberte správnou odpověď

1. Složení společnosti na přelomu 19. a 20. století
  - a) buržoazie, dělnictvo, střední vrstva
  - b) šlechta, dělnictvo, církev
2. Utopický socialismus je
  - a) neuskutečnitelný
  - b) reálný
3. Mezi utopické socialisty nepatří
  - a) K. Marx
  - b) R. Owen
4. V roce 1848 byl vydán
  - a) Komunistický manifest
  - b) program Komuny
5. Ke vzniku I. internacionály došlo v roce
  - a) 1871
  - b) 1864
6. Anarchisté jsou
  - a) stoupenci státu
  - b) odpůrci státu
7. První pokus o uskutečnění socialistické myšlenky byl v roce
  - a) 1871
  - b) 1870
8. V Paříži vznikla
  - a) I. internacionála
  - b) Komuna

9. Komuna se udržela po dobu
  - a) dvou měsíců
  - b) dvou let
10. Československá strana sociálně demokratická vznikla v roce
  - a) 1874
  - b) 1878

Řešení

1. a

2. a

3. a

4. a

5. b

6. b

7. a

8. b

9. a

10. b

Prameny

ČORNEJ, Petr. *Dějepis pro střední odborné školy*. SPN, 2002